

Bankärenden för annans räkning

Denna material syftar till att ge kortfattad information om frågor som kan uppkomma då föräldrar företräder sina barn eller då god man/förvaltare företräder en vuxen i samband med olika typer av bankärenden.

Föräldrar & barn

Vem har rätt att företräda barnet?

Vid gemensam vårdnad bestämmer föräldrarna gemensamt över hur barnets tillgångar ska användas eller placeras. En förälder kan då ensam företräda barnet endast om det finns en fullmakt från den andra föräldern. För vissa åtgärder kan föräldrarna behöva överförmyndarens samtycke.

En förälder som är ensam vårdnadshavare för barnet företräder barnet ensam.

Barn kan också i vissa fall företräddas av en förordnad förmyndare, medförmyndare eller av god man.

Vad är en medförmyndare?

Om en förälder inte ensam kan företräda barnet på ett lämpligt sätt ska en (eller flera) medförmyndare utses. Medförmyndarens förordnande kan antingen vara utformat så att medförmyndaren ensam sköter barnets ekonomi eller gemensamt med föräldern/föräldrarna.

Hur styrks rätten att företräda barnet?

A. Föräldrar styrker sin rätt genom att uppvisa något av följande underlag:

- ett aktuellt utdrag ur Skatteverkets folkbokföringsregister avseende barnet
- en kopia av en nyligen lagakraftvunnen dom avseende vårdnaden för barnet

B. Förordnad förmyndare, medförmyndare och god man styrker sin rätt genom att uppvisa något av följande underlag:

- ett aktuellt "Registerutdrag om Ställföreträdarskap" från överförmyndaren
- ett aktuellt beslut från tingsrätten
- ett aktuellt beslut från överförmyndaren

Vem har rätt att företräda barnet om föräldrarna är skilda?

Barn står normalt under gemensam vårdnad av föräldrarna även om det döms till äktenskapsskillnad mellan dem.

Kan föräldrarna fritt bestämma över barnets pengar?

Fram till dess att barnet fyller 18 år råder föräldrarna i egenskap av förmyndare över barnets ekonomiska angelägenheter. (Undantag kan förekomma t ex vid särskild

förvaltning). Efter 18-årsdagen förvaltar den unge själv sin egendom. De eventuella överförmyndarspärar som finns under omyndighetstiden har efter myndighetsdagen inte längre någon verkan.

Som utgångspunkt gäller att föräldrarna har fri förvaltning avseende barnets tillgångar vilket innebär att dessa själva kan bestämma hur barnets pengar ska användas för barnets räkning. Detta gäller så länge barnets tillgångar inte överstiger åtta prisbasbelopp. Om barnets tillgångar överstiger åtta prisbasbelopp eller tillgångarna står under särskild överförmyndarkontroll krävs överförmyndarens samtycke till vissa placeringar, t ex i aktier och försäkringar.

Överstiger barnets tillgångar åtta prisbasbelopp är föräldrarna skyldiga att anmäla detta till överförmyndaren.

För vissa handlingar, som t ex när ett barn ska köpa eller sälja fast egendom, tomträtt eller en bostadsrätt eller om ett barn ska låna eller låna ut pengar samt vid pantsättning krävs alltid överförmyndarens samtycke. En förälder eller annan företrädare kan aldrig avstå från arv eller testamente å barnets vägnar eller skänka bort barnets egendom.

En förälder får aldrig för egen räkning använda barnets pengar.

Vad innebär spärr av konton/värdepapper?

Den som vill skänka tillgångar till ett barn genom testamente eller gåva, eller som förmånstagare vid försäkring, kan ange att förvaltningen ska stå under särskild överförmyndarkontroll. Detta ska anmälas till överförmyndaren.

Tillgångar som står under särskild överförmyndarkontroll ska spärras i banken. Barnets föräldrar får därmed inte disponera över dessa tillgångar utan överförmyndarens samtycke.

Överförmyndaren kan om det finns särskild anledning för det självständigt fatta beslut om spärr för att trygga den omyndiges förvaltning.

Ovan angivna spärrar upphör när barnet fyller 18 år.

Vid särskild förvaltning gäller andra regler.

Kan en omyndig själv disponera ett konto?

Den som fyllt 16 år får själv öppna konto för att sätta in egna medel samt disponera över det via vissa insättnings- och uttagstjänster som är knutna till kontot.

En omyndig har rätt att själv råda över egendom som denne fått vid gåva, testamente, förmånstagarförordnande till försäkring eller individuellt pensionssparande, om det uppställts som villkor att den omyndige själv ska få råda över egendomen.

Kan pengar som en gång sattes in till ett barn föras över till ett nytillkommet syskon?

Nej, föräldrar har inte rätt att ge bort barnets tillgångar till annan. Inte ens med överförmyndarens samtycke

God man för vuxen/ förvaltare

Vad är skillnaden mellan god man för vuxen och förvaltare?

God man är en person som utsetts att ta tillvara någon annans (huvudmannens) intressen då denna inte kan göra det själv t ex på grund av sjukdom, psykisk störning osv. Huvudmannen behåller dock sin rättshandlingsförmåga och ska som regel alltid lämna sitt samtycke till den gode mannens åtgärder. Med rättshandlingsförmåga avses att juridiskt företräda sig själv.

Kan samtycke till en åtgärd inte lämnas ska gode mannen uppvisa ett läkarintyg som visar att huvudmannen saknar förmåga att lämna samtycke till åtgärden. Det gäller exempelvis vid öppnande och avslut av konto samt tillgång till huvudmannens bankfack. Överförmyndaren kan aldrig lämna samtycke för huvudmannens räkning.

Om en förvaltare utses förlorar huvudmannen i stort sett sin rättshandlingsförmåga och kan inte rättshandla på egen hand. Det är således förvaltaren som ensam bestämmer inom sitt uppdrag.

Hur styrker god man/förvaltare sin behörighet?

Den gode mannen eller förvaltaren styrker sin behörighet genom att uppvisa något av följande underlag:

- ett aktuellt "Registerutdrag om Ställföreträderskap" från överförmyndaren
- ett aktuellt beslut från tingsrätten
- ett aktuellt beslut från överförmyndaren

Vilken uttagsrätt har god man/förvaltare?

I samband med att en god man/förvaltare utses ska banken så snart banken fått kännedom om ett godmanskap eller förvaltarskap föra in spärrar på huvudmannens konton utan särskilt beslut från överförmyndaren. Normalt får gode mannen/förvaltaren ha ett fritt konto för den dagliga hushållningen medan övriga konton är försedda med spärr. Den som har god man får fritt disponera samtliga sina tillgångar. Det betyder att spärrar endast gäller gentemot den gode mannen. Den som har förvaltare får inte själv disponera sina tillgångar.

Kan god man/förvaltare få tillgång till huvudmannens bankfack?

Den gode mannen får tillgång till huvudmannens bankfack endast med dennes samtycke. Kan inte samtycke inhämtas ska gode mannen uppvisa ett läkarintyg som visar att huvudmannen saknar förmåga att lämna samtycke till åtgärden. Om den gode mannen fått samtycke från huvudmannen får den gode mannen ensam tillträde till bankfacket.

Om samtycke från huvudmannen ersätts av ett läkarintyg som visar att huvudmannen saknar förmåga att lämna samtycke till åtgärden brukar vanligtvis en banktjänsteman vid besök följa med och upprätta protokoll över innehållet i bankfacket.

Förvaltaren behöver normalt inte uppvisa samtycke/läkarintyg utan får ensam tillträde till bankfacket. Om förvaltarens förordnande är begränsat vad det gäller den ekonomiska förvaltningen brukar dock vanligtvis en banktjänsteman vid besök följa med och upprätta protokoll över innehållet i bankfacket.

Vilka handlingar kräver samtycke från överförmyndaren?

Vissa handlingar kräver överförmyndarens samtycke, t ex:

- placering av huvudmannens tillgångar i aktier,
- tecknande av pensions- eller kapitalförsäkringar,
- om huvudmannen ska låna eller låna ut pengar,
- vid pantsättning
- vid köp eller försäljning och mottagande av gåva av fast egendom/tomträtt/bostadsrätt.

Vad händer då huvudmannen avlider?

Den gode mannens eller förvaltarens uppdrag upphör omedelbart den dag då huvudmannen dör. Då träder reglerna om dödsboförvaltning in.

Informationen har tagits fram gemensamt av:

Svenska Bankföreningen

Svenska Bankföreningen
www.bankforeningen.se
Telefon: 08-453 44 00

**Sveriges
Kommuner
och Landsting**

Sveriges Kommuner och Landsting
www.skl.se
Telefon: 08-452 70 00